

Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás

Vyšlo: 15. 3. 2018

Číslo: Ročník 28 (2018), Číslo 1

Sekce: Naše téma

Název článku: Národní knihovna ČR doporučuje...

Autor: Karolína Košťálová

Zdroj: <https://www.svkhk.cz/Pro-knihovny/Zpravodaj-U-nas/Clanek.aspx?id=20180108>

Národní knihovna ČR doporučuje...

Karolína Košťálová

Následujícím článkem bych vám ráda představila některé ze zdrojů, jež používají knihovníci referenčních a meziknihovnických služeb Národní knihovny ČR ve své každodenní praxi.

Online katalog NK ČR a tematická mapa fondu NK ČR

Naším základním pracovním nástrojem jsou bez pochyby různé katalogy NK ČR. V online katalogu NK ČR – bázi NKC [1] naleznete informace přibližně o pětině fondu NK ČR. Od roku 1995 již NKC obsahuje veškeré údaje o dokumentech získaných Národní knihovnou ČR po tomto roce. V minulých letech byly přednostně do online katalogu retrokonverzí z národní bibliografie doplněny zejména informace o české knižní produkci od počátku 20. století. Průběžně do online katalogu také přibývají jak záznamy českých publikací vydaných před rokem 1900, tak zahraničních dokumentů ve fondu NK ČR, které vyšly před rokem 1995. Velkého pomocníka pro rozhodování, zda jsme našli ten správný a tematicky vhodný titul, představují naskenované obsahy připojené k záznamům knih. Řada historických a soudobých dokumentů již prošla digitalizací. Odkazy na digitální podobu dokumentu jsou součástí záznamů v online katalogu NK ČR, byť v části případů mohou být digitalizované dokumenty vzhledem k dosud platným autorským právům přístupné pouze z vybraných počítačů NK ČR. A v neposlední řadě obsahuje báze NKC i informace o e-časopisech a e-knihách přístupných pro registrované čtenáře NK ČR v rámci různých databází nebo volně na internetu v rámci open-access.

Součástí online katalogu NK ČR je i tzv. tematická mapa fondu.[2] S její pomocí můžete velmi jednoduše vytipovat skupinu knih k určitému oboru či tématu. V tematické mapě fondů si vhodné tituly vybíráte ve dvou krocích podle předmětové kategorie a následně jemněji rozdělených podkategorií. Tematická mapa fondů pracuje především s knihami vydanými po roce 1995. Vzhledem k množství knih ve fondu NK ČR mohou být jednotlivé podkategorie zastoupeny v online katalogu stovkami knih. Tematická mapa fondu vám proto nabízí i možnost zpřesnit si vyhledané dokumenty např. podle toho, zda jde o české či zahraniční knihy, či podle toho, zda hledáte knihy nejnovější nebo ty, které vyšly např. před deseti lety.

Naskenované katalogy NK ČR

NK ČR patří mezi ty knihovny, u nichž online katalog ještě neobsahuje údaje o kompletním fondu, a v některých případech je tak potřeba využít i naskenované katalogy NK ČR. Mnoho knihovníků i čtenářů se již dostalo do situace, kdy v NKC sice našli bibliografický záznam hledané publikace, ale informace o signatuře svazku a jeho dostupnosti v online katalogu buď zcela chyběla, nebo NKC obsahoval pouze údaje o svazcích z tzv. národního konzervačního fondu. Pokud u starších dokumentů – ať již knih, nebo periodik – vydaných do roku 1995 v online katalogu NK ČR na podobné záznamy narazíte, neváhejte se podívat i do naskenovaných generálních katalogů I-III.[3] V řadě případů zde najdete další výtisky hledané knihy nebo periodika. Používání některých naskenovaných generálních katalogů má vzhledem k době jejich vzniku určitá specifika, která jsou však u jednotlivých katalogů podrobně popsána.

Mezi naskenovanými katalogy NK ČR můžete objevit i další zajímavé zdroje, např. Bibliografii 19. století.[4] Bibliografie

obsahuje informace o jazykově českých knihách a drobných tiscích z let 1801-1900 a do určité míry slouží jako souborný katalog české knižní produkce 19. století. U jednotlivých titulů je tak uvedena i informace o knihovnách, jež dokument vlastní.

Vedle naskenovaných katalogů NK ČR najdete v systému RetriS[5] volně k dispozici také katalogy některých dalších českých knihoven, neváhejte tedy prozkoumat i tento zdroj.

Česká národní bibliografie

Dalším užitečným zdrojem může být Česká národní bibliografie – báze ČNB.[6] Národní knihovna ČR je příjemcem povinného výtisku periodických a neperiodických publikací a jednou z jejích povinností je vytváření národní bibliografie. V bázi ČNB tak naleznete informace o dokumentech vydaných na území ČR. Míra retrospektivity informací uvedených v ČNB se liší podle typu dokumentu, zpravidla však sahá do 90. let 20. století (periodika od roku 1990, grafické dokumenty a zvukové záznamy od roku 1992, hudebniny a kartografické dokumenty od roku 1994). Rozsáhlejší retrospektiva je v ČNB u záznamů českých knih, které jsou zde od roku 1901, a postupně jsou doplňovány také tituly z let 1801-1900. Svým pokrytím českých dokumentů se tak ČNB ve velké míře podobá obsahu online katalogu NK ČR – bázi NKC. Oproti NKC však v ČNB navíc naleznete i regionální dokumenty, jejichž povinné výtisky byly odevzdány regionálním knihovnám a do fondu NK ČR se nedostaly.

Souborný katalog ČR a Knihovny.cz

Neexistuje na světě knihovna, která by měla ve svých fondech všechny knihy, časopisy, noviny atd., po nichž její čtenáři touží. Výhodou knihoven je, že jsou zvyklé spolupracovat při vytváření souborných katalogů a poskytování meziknihovních služeb. V Souborném katalogu ČR, do kterého přispívá přes 470 knihoven, aktuálně naleznete více než 6,82 milionů záznamů českých a zahraničních knih, časopisů a dalších typů dokumentů v českých knihovnách.

Prostřednictvím Souborného katalogu ČR můžete rychle zjistit, která ze spolupracujících knihoven má hledaný dokument ve svém fondu. V záznamech často narazíte na tlačítko „Lokální záznam“. S jeho pomocí si v katalogu konkrétní knihovny ověříte, jestli je knížka skutečně k dispozici, či je momentálně vypůjčená. A pokud naleznete tu správnou knihu a vhodnou knihovnu, není nic jednoduššího než pomocí Souborného katalogu ČR požádat o její vypůjčku prostřednictvím meziknihovních služeb.

V návaznosti na celostátní koncepci rozvoje knihoven buduje Moravská zemská knihovna portál Knihovny.cz[7], který v současné době obsahuje údaje z katalogů více než dvou desítek krajských, specializovaných a městských knihoven a další knihovny se připravují pro zapojení do portálu. Pokud to je po technické stránce možné, v prostředí portálu uvidíte i aktuální informace o dostupnosti nalezeného dokumentu v konkrétní knihovně. Vedle katalogů knihoven se v portálu postupně objevují také další zdroje. Zmínit můžeme např. české oborové článkové databáze. Pro čtenáře, kteří ke své práci či studiu hledají informace ze zahraničních databází, přibyla v loňském roce do nabídky portálu Knihovny.cz záložka Zahraniční zdroje. Výsledky zobrazované v této záložce pocházejí z bohatého indexu, který obsahuje údaje ze zahraničních licencovaných databází, vědeckých časopisů a dalších zdrojů. Pro vyhledávání je index volně přístupný. Dokumenty v něm obsažené jsou dostupné zpravidla elektronicky, i když u části titulů může být přístup k plnému textu vázán na registraci v některé z knihoven zapojených do portálu Knihovny.cz. Portál pamatuje také na „hledáče“ vhodné knížky pro čtení. V části Inspirace[8] naleznete tipy na zajímavou beletrii a odbornou literaturu. Doporučené tituly vycházejí např. z míry půjčovnosti v uplynulém roce či odkazují na díla, jež inspirovala tvůrce k filmovému či televiznímu zpracování.

Periodika vydávaná v českých zemích

Ze zdrojů Moravské zemské knihovny můžeme zmínit ještě jeden zdroj, a to bázi Periodika vydávaná v českých zemích.[9] Základ údajů obsažených v bázi vychází z České retrospektivní bibliografie novin a časopisů, vydané Sdružením knihoven ČR a Moravskou zemskou knihovnou v letech 2004-2010,[10] která byla zaměřena na tituly vydávané do roku 1945. Oproti tištěné bibliografii je obsah báze samozřejmě možné doplňovat i o novější periodika. Zvláště u starších periodik do roku 1945 v bázi naleznete informace o tom, které knihovny titul vlastní a z jakého časového období. Tato informace je důležitá zejména u knihoven, jež nemají starší periodika zatím zpracovaná ve svých katalozích, a údaje o nich proto nejsou obsaženy ani v souborných zdrojích typu Souborného katalogu ČR, Jednotné informační brány nebo portálu Knihovny ČR. Údaje se tak pro vás mohou stát odrazovým můstkem pro další hledání a mohou vás úspěšně nasměrovat na konkrétní knihovnu, archiv či muzeum.

Hledáme české články

Na počátku naší práce často bývá požadavek „hledám něco o...“. Pokud jste vyčerpali fond své vlastní knihovny, vyzkoušeli jste některý z výše popsaných zdrojů, a stále nejste úspěšní, je čas se ponořit do některé z českých článkových databází.

V nabídce databází Národní knihovny ČR naleznete i bázi ANL - Výběr článků v českých novinách, časopisech a sbornících.[11] Tato všeobecně zaměřená báze obsahuje záznamy článků od roku 1991. Výsledky z této výběrové báze můžete kombinovat s oborově zaměřenými článkovými databázemi. Volně na internetu jsou dostupné např. databáze zaměřené na českou literaturu, historii, divadlo, film, medicínu či zemědělství.[12]

Co našly jiné knihovny aneb Ptejte se knihovny

Posledním, a v porovnání s výše zmíněnými databázemi možná trochu atypickým, zdrojem, který vám představím, je archiv služby Ptejte se knihovny.[13] Od roku 2004 budují knihovny zapojené do služby Ptejte se knihovny volně přístupný archiv odpovědí na nejrůznější dotazy. Naleznete zde zodpovězené velmi specifické faktografické dotazy i řadu odpovědí shrnujících a doporučujících literaturu k nejrůznějším tématům. Možná že i pro vašeho čtenáře nabídne archiv Ptejte se knihovny nějakou zajímavou informaci či vodítko, které ho posune v pátrání dál. A pokud ne, můžete položit dotaz nový a vyčkat na odpověď...

Kontakt na autorku: karolina.kostalova@nkp.cz

---

[1] <http://aleph.nkp.cz/cze/nkc>

[2] https://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=konsp-nkc

[3] <https://retris.nkp.cz/Catalog?sigla=ABA001>

[4] <https://goo.gl/aS5G6b>

[5] <https://retris.nkp.cz/>

[6] <http://aleph.nkp.cz/cze/cnb>

[7] <https://knihovny.cz/>

[8] <https://knihovny.cz/Search/Inspiration>

[9] http://aleph.mzk.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=sbp01_per

[10] KUBÍČEK, Jaromír, ed. a kol. *Česká retrospektivní bibliografie. Řada 1, Noviny. Díl 1, Noviny České republiky od počátku do roku 1918 (CERBI N1)*. Brno: Sdružení knihoven České republiky, 2008. 2 sv. ISBN 978-80-86249-46-9.

KUBÍČEK, Jaromír, ed. a kol. *Česká retrospektivní bibliografie. Řada 1, Noviny. Díl 2, Noviny České republiky 1919-1945 (CERBI N2)*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2004. 2 sv. (446, 276 s.). ISBN 80-86249-27-1.

KUBÍČEK, Jaromír, ed. a kol. *Česká retrospektivní bibliografie. Řada 2, Časopisy. Díl 1, Časopisy České republiky od počátku do roku 1918 (CERBI C1)*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2010. 3 sv. (422, 397, 466 s.). ISBN 978-80-86249-51-3.

KUBÍČEK, Jaromír, ed. a kol. *Česká retrospektivní bibliografie. Řada 2, Časopisy. Díl 2, Časopisy České republiky 1919-1945 (CERBI C2)*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2006-2007. 4 sv. ISBN 80-86249-26-3.

[11] <http://aleph.nkp.cz/cze/anl>

[12] <http://www.nkp.cz/sluzby/bb>

[13] <http://www.ptejteseknihovny.cz/>